

RIIGI TUGITEENUSTE
KESKUS

Põhja-Sakala Vallavalitsus
info@pohja-sakala.ee
Lembitu pst 42
71502, Viljandi maakond, Suure-Jaani linn
Registrikood: 77000463

29.05.2024 nr 11.4-5/24/564

VAIDEOTSUS

Tuginedes perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse seaduse § 51 lõigetele 2 ja 3 ning haldusmenetluse seaduse § 85 punktile 4 Riigi Tugiteenuste Keskus

otsustab:

jätta Põhja-Sakala Vallavalitsuse 15.05.2024 esitatud vaie rahuldamata ning Riigi Tugiteenuste Keskuse 16.04.2024 haldusotsus nr 11.4-5/24/292 kehtetuks tunnistamata.

Vaideotsuse peale võib esitada kaebuse halduskohtule halduskohtumenetluse seadustiku § 47 lõike 2 kohaselt 30 päeva jooksul vaideotsuse teatavaks tegemisest.

1. Vaide läbivaatamise alus ning vaide esitaja taotlus

- 1.1. Haridus- ja teadusministri 26.11.2015 määruse nr 50 „Põhikoolivõrgu korrastamine perioodil 2014-2020“ (edaspidi *meetme määrus*) ja perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse seaduse (edaspidi *STS*) § 51 lg 2 alusel vaatas Riigi Tugiteenuste Keskus (edaspidi *RTK* või *vaide lahendaja*) läbi Põhja-Sakala Vallavalitsuse 15.05.2024 esitatud vaide.
- 1.2. Põhja-Sakala Vallavalitsus taotleb vaides RTK 16.04.2024 haldusotsuse nr 11.4-5/24/292 osalist kehtetuks tunnistamist.

2. Asjaolud

- 2.1. RTK tegi meetme määrusega reguleeritud toetusmeetmes 16.04.2024 haldusotsuse nr 11.4-5/24/292 (edaspidi *finantskorrektsiooni otsus*), millega luges Põhja-Sakala Vallavalitsuse projektis nr 2014-2020.104-0032 „Võhma linna koolivõrgu korrastamine (lammutamine, renoveerimine ja sisustamine)“ mitteabikõlblikuks kuluks 133 171,44 eurot.
- 2.2. Finantskorrektsiooni otsuse tegemise ajendiks oli asjaolu, et toetuse saaja Põhja-Sakala Vallavalitsus (edaspidi *toetuse saaja*, *hankija* või *vaidlustaja*) ei järginud riigihanke nr 204162 „Võhma Kooli õppehoone ehitustööd“ läbiviimisel riigihangete seaduses (edaspidi *RHS*) sätestatud nõudeid. Toetuse saaja jättis hankelepingu perioodil lisandunud alltöövõtjate osas täitmata RHS § 122 lõikest 5 tuleneva kontrollkohustuse ning ei andnud pakkujale tähtaega maksuvõla tasumiseks või ajatamiseks ega nõudnud pakkujalt maksuvõlaga alltöövõtjate asendamist.

- 2.3.** Toetuse saaja esitas finantskorrektsiooni otsuse peale vaide, leides, et tegemist on väheolulise, tahtmatu ja teoreetilise kahjuga rikkumisega, mistõttu on finantskorrektsiooni otsuses rakendatud viieprotsendiline finantskorrektsiooni määr ja vähendatud toetuse summa ebaoproportsionaalne ja põhjendamata. Vaidlustaja hinnangul esinevad erandlikud ja kaalukad asjaolud rakendamaks viiest protsendist väiksemat finantskorrektsiooni määr.
- 2.4.** Vaidlustaja selgitab: „Otsus ei vasta haldusmenetluse seaduse § 56 lõigetele 1 ja 3, sest ei põhjenda piisavalt, miks ei saa kohaldada viiest protsendist väiksemat korrektsioonimäär, kuigi möönab rikkumise väheolulisust ja vaid eelduslikult hanke tulemusi mõjutanud rikkumisega.“ Vaidlustaja arvates ei ole finantskorrektsiooni otsuse tegemisel arvesse võetud, et alltöövõtjate kontrolli kohustuse osalise mittetäitmise põhjuseks oli kommunikatsiooni probleem suhtluses Maksu- ja Tolliametiga. Samuti asjaolu, et tegemist oli tahtmatu ja üksiku eksimuse, mitte süstemaatilise rikkumisega, ning juhtumiga ei ole kellelegi kahju tekitatud.
- 2.5.** Vaidlustaja märgib täiendavalt: „Kui rikkumine on oma olemuselt tahtmatu, ei ole raske ega oma kindlaks tehtavat rahalist mõju, tuleks rakendada võimalikult madalat korrektsiooni määr, mis mõjuks pigem hoiatusena, mitte karistusena. Juhtum väärib hoiatavat meetet, mis kutsuks edaspidi suuremale täpsusele ja korrektsusele, mitte rahalist karistust, mis mõjutab toetuse saaja teiste seadusest tulenevate rahaliste kohustuste täitmist.“ Vaidlustaja lisab, et Põhja-Sakala vallale kui väikesele omavalitsusele on viieprotsendiline finantskorrektsioon liialt koormav.
- 2.6.** Kokkuvõttes soovib vaidlustaja RTK-lt uue finantskorrektsiooni otsuse tegemist, milles rikkumisele kohaldatakse finantskorrektsiooni määr ei ületaks kahte protsenti.

3. RTK seisukohad

- 3.1.** Haldusmenetluse seaduse (HMS) § 83 lõikele 1 tuginedes kontrollitakse valet läbi vaadates haldusakti andmise õiguspärasust ja otstarbekust. HMS § 54 kohaselt on haldusakt õiguspärane, kui ta on antud pädeva haldusorgani poolt andmise hetkel kehtiva õiguse alusel ja sellega kooskõlas, proportsionaalne, kaalutusvigadeta ning vastab vorminõuetele. RTK kontrollib finantskorrektsiooni otsuse õiguspärasust ja otstarbekust lähtudes toetuse saaja poolt vaides esitatud argumentidest ja vastuväidetest.
- 3.2.** Esmalt märgib RTK, et Tallinna Ringkonnakohtus on 31.01.2024 otsuses nr 3-22-1577 asunud seisukohale, et finantskorrektsiooni tegemise eeldused on riigihanke nr 204162 rikkumise puhul täidetud – esineb rikkumine, mis sai kaasa tuua finantsmõju s.o kahju tekkimise Euroopa Liidu eelarvele. Kohtuotsus on jõustunud, järelikult ei ole enam vaidluse all hankerikkumise ja finantsmõju tuvastamine, samuti finantskorrektsiooni tegemise eelduste täitmine. Sellega nõustub ka vaidlustaja.
- 3.3.** Vaide lahendamisel on küsimuseks, kas finantskorrektsiooni otsuses kohaldatakse viieprotsendiline finantskorrektsiooni määr on õiguspärane ja proportsionaalne. RTK hinnangul tuleb selle küsimusele vastata jaatavalt.
- 3.4.** Sama hankerikkumise osas varasemalt tehtud rakendusüksuse finantskorrektsiooni otsus ja vaideotsus tunnistati Tallinna Ringkonnakohtu 31.01.2024 otsusega nr 3-22-1577 kehtetuks põhjusel, et rakendusüksus oli finantskorrektsiooni tegemisel kohaldanud ebaõiget ühendmääruse¹ redaktsiooni. Tuginedes ringkonnakohtu otsusele ning võttes arvesse, et toetuse saaja taotluse rahuldamise otsus nr 3-3.1/300 on tehtud 10.09.2017, kohaldas rakendusüksus uuele finantskorrektsiooni otsusele korrektset, kuni 10.09.2018 kehtinud

---

¹ Vabariigi Valitsuse 01.09.2014 määrus nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“

ühendmääruse redaktsiooni § 22 lõiget 14, millega hankelepingule eraldatavat toetust vähendatakse kuni 10 protsenti.

- 3.5.** Eeltoodust tingituna saab käesoleva vaidluse objektiks olla üksnes rikkumisele kohaldatava korrektsoonimäära suurus. Vastavalt õigusaktidele on rakendusüksusele omistatud finantskorrektsooni otsuse tegemisel kaalutusõigus, mis tähendab, et HMS, STS ja ühendmäärus annavad kaalutusõiguse teostamise õiguse ja kohustuse otsuse tegijale ning teised, s.h ka näiteks kohus, saavad kaalutusõiguse teostamisse sekkuda üksnes piiratud ulatuses. Laialdasele kohtupraktikale tuginedes on kohtul (aga ka auditil, korraldusasutusel jne) võimalik üksnes kontrollida, et kaalutusõiguse teostamisel ei oleks kõrvale kaldutud etteantud reeglitest ja elementaarsest põhjendamiskohustusest. Kohus ei saa otsustada ega haldusorganit suunata, kas antud vaidluses tuleks kohaldada näiteks 10-, 5-, 4- või 2-protsendilist korrektsoonimäära, kohus saab üksnes kontrollida, kas rakendusüksus on erinevate määrade kohaldamist kaalunud ja valitud määra põhjendanud.
- 3.6.** Rakendusüksus on finantskorrektsooni otsuses põhjendanud, milliste asjaoludega on arvestatud finantskorrektsooni määra kohaldamisel ja mis põhjustel ei ole vaidlustaja suhtes õigustatud kohaldada viiest protsendist veelgi madalamat, nt neljaprotsendilist määra. RTK hinnangul ei esine finantskorrektsooni otsuses ilmselgeid kaalutusvigu.
- 3.7.** Finantskorrektsooni otsuses toodud korrektsoonimäära kaalutlused on põhjalikud ja kaasusepõhised, muu hulgas on rakendusüksus õiglase ja proportsionaalse määra kohaldamisel teostanud selgeid ja asjakohaseid arvutuskäike. RTK nõustub, et hankija tegevusetus ja hooletus avalduvad rikkumise kahes episoodis - esmalt ei ole hankija täitnud kontrollikohustust ning teisalt on jätnud pakkujalt nõudmata maksuvõlaga alltöövõtjate asendamist – mis korrektsoonimäära kaalumisel on põhjendatud lugeda raskendavaks asjaoluks. Samuti avaldub hankija hooletus üheaegselt nii RHS-i sätete kui omaenda kehtestatud riigihanke alusdokumentide ja hankelepingu tingimuste eiramises. Viiest protsendist madalam finantskorrektsooni määr ei ole proportsionaalne ka seetõttu, et kahe maksuvõlaga alltöövõtja poolt teostatud tööd moodustasid esialgsest hankelepingu maksumusest peaaegu 7,77%. Eraldiseisvalt on korrektsoonimäära põhjendustes asjakohased viited ühendmääruse seletuskirjale, mis näeb RHS-i üldpõhimõtete rikkumise korral ette pigem rangemat korrektsoonimäära.
- 3.8.** RTK juhib tähelepanu, et finantskorrektsooni otsuses on arvesse võetud toetuse saaja täiendavaid selgitusi, niisamuti haldusasjas nr 3-22-1577 esitatud ringkonnakohtu suuniseid ning vähendatud esialgset 10-protsendilist korrektsoonimäära poole võrra. Varasema menetlusega võrreldes ei ole vaidlustaja esitanud uusi argumente, mis annaks RTK-le vaiet lahendades võimaluse finantskorrektsooni otsuses kohaldatud korrektsoonimäära viiest protsendist veelgi madalamaks kaaluda. Tähelepanuta tuleb jätta toetuse saaja selgitus, mille kohaselt hankija esitas alltöövõtjate kohta andmed Maksu- ja Tolliametile, et viimane nende eest riigihangete seaduse alased kontrollid hankija eest ära teevad. Rakendusüksus on õigesti selgitanud, et RHS § 122 lõigetes 5 ja 7 sätestatud kontrollikohustus lasub hankijal endal ning ei saa eeldada, et keegi teine seda teostab.
- 3.9.** Vaidlustaja väidab, et rikkumisega ei tekkinud kellelegi kahju sh EL-i eelarvele. Esmalt on selline väide vastuolus nii haldus- kui ringkonnakohtu seisukohaga sama rikkumist käsitlevas haldusasjas nr 3-22-1577. Lisaks selgitab RTK Euroopa Kohtu otsustele C-743/18 ja C-406/14 tuginedes, et hanketingimuste rikkumise korral ei ole konkreetse finantsmõju tõendamine nõutav ning finantskorrektsooni tegemiseks piisab sellest, kui asjasse puutuva fondi eelarve mõjutamise võimalus ei ole välistatud. RTK tõlgendust Euroopa Kohtu käsitlusest on Tallinna Ringkonnakohus jaatanud ka 21.06.2022 otsuses nr 3-19-1239.

3.10. Tuginedes eeltoodud kohtupraktikale ei saa välistada, et pakkujate ring ja hanke tulemused võinuks olla teistsugused, kui hankest huvitatud isikud oleksid teadnud, et hankija aktsepteerib hankelepingu täitmisel alltöövõtjaid, kellel esinevad kõrvaldamise alused. Samuti pole välistatud, et hanke raames laekunud pakkumuste maksumused võinuksid potentsiaalsete pakkujate suuremast ringist tingituna veelgi soodsamad olla. Tallinna Halduskohus on 23.07.2019 otsuses nr 3-19-754 märkinud, et kokkuvõttes isegi soodsama pakkumuse saamisega ei saa õigustada riigihankemenetluse nõuete rikkumist. Riigihangete läbiviimise nõuete rikkumine kahjustab juba iseenesest konkurentsi ja liidu siseturu toimimise aluspõhimõtteid, mis on väärtused omaette ja mille kahjustamist ei väära see, et kokkuvõttes võidi üksikjuhtumil saavutada eelarvevahendite seisukohast soodsam tulemus.

3.11. Tallinna Halduskohus on haldusajajas nr 3-21-339 rõhutanud, et finantskorrektsioon ei ole karistus, vaid abikõlblike kulude ümberhindamine. Õigus toetusele tekib siis, kui toetuse saamise kriteeriume täidetakse. Kui leiab kinnitust, et toetuse saamise kriteeriume ei ole täidetud, jäetakse toetus välja maksmata või nõutakse see tagasi. Sellist tegevust ei saa käsitada toetuse saaja karistamise ega sanktsioneerimisena, mistõttu ei oma ka tähtsust, kas hankija pani rikkumise toime teadlikult või kogenematusel. Euroopa Kohtu otsuse nr C-743/18 kohaselt ei ole eeskirjade eiramise tuvastamisel otsuse tegemise eelduseks toetuse saaja tahtlus või hooletus.

3.12. Lähtudes eeltoodust ja tuginedes HMS § 85 punktile 4 jätab RTK Põhja-Sakala Vallavalitsuse vaide rahuldamata.

(allkirjastatud digitaalselt)

Urmo Merila
peadirektori asetäitja

Koostaja: Kari Treial